

HERVORMING GLB: GEVOLGEN VOOR NOORD-NEDERLAND

Henri Prins en Bert Smit

De hervormingen van het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB), waarin de ondersteuning van een aantal landbouwproducten wordt losgekoppeld van de feitelijke productie, leiden op middellange termijn tot inkomensdalingen in de melkveehouderij en de akkerbouw in Noord-Nederland. Vooral de melkveehouderij moet rekening houden met fors lagere inkomens. Dat blijkt uit een onderzoek naar de effecten van de maatregelen op de inkomens en de continuïteitsperspectieven van melkvee-, zetmeelaardappel-, graan- en overige akkerbouwbedrijven in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe.

Complex maatregelenpakket

De hervormingen waartoe de EU in juni 2003 heeft besloten, behelzen een tamelijk complex pakket van maatregelen. Het doel van deze besluiten is om de directe ondersteuning van landbouwproductie fors te reduceren. Daarmee wordt bereikt dat beter wordt aangesloten bij afspraken in WTO-verband. De belangrijkste onderdelen van de besluiten zijn:

- De interventieprijzen van boter en mager melkpoeder worden verlaagd met respectievelijk 25% en 15%. Hoe groot de invloed van deze daling is op de uitbetalingsprijs van melk is niet met zekerheid te zeggen. Bij het meest waarschijnlijke scenario in dit onderzoek blijft de melkrijksdaling beperkt tot 16%.
- Het melkquotum wordt met 1,5% verhoogd.
- De huidige premies en betalingen worden voor de meeste ondersteunde gewassen en diersoorten ontkoppeld van de feitelijke productie en omgezet in een vaste bedrijfstoelage. Voor zetmeelaardappelen blijft de ondersteuning voor 60% gekoppeld aan de productie. Ook de vleeskalverproductie blijft grotendeels gekoppeld.
- De bedrijfstoelagerechten worden gebaseerd op de premiewaardige aantallen dieren en gewasarealen in 2000, 2001 en 2002 en op de bijkomende rechten voor melkveehouders in verband met de zuivelprijksdalingen. Vanaf 2007 bedragen deze rechten 35,50 euro per ton melk.
- Er zullen kortingen plaatsvinden op de bedrijfstoelagen. Het is nog onbekend hoe deze kortingen exact ingevuld zullen worden. Aangenomen is dat bedragen boven de 5.000 euro op termijn zullen worden afgeroomd met in totaal 20%. De hierdoor vrijkomende middelen zullen worden ingezet ter financiering van de uitbreiding van de EU, voor de hervorming van onder meer het suikerbeleid en voor aanvullend plattelandsbeleid.

Gevolgen voor de melkveehouderij

Melkveebedrijven krijgen naar verwachting met vrij grote inkomensdervingen te maken (tabel 1). Op basis van het aantal melkkoeien zijn drie grootteklassen onderscheiden. In alle drie groepen is sprake van een verwachte inkomensdaling van rond de 20%.

De belangrijkste oorzaak is dat de inkomensstoelage van 35,50 euro per ton melk te laag is om de invloed van de te verwachten melkrijksdaling te compenseren. De inkomensstoelage is slechts voldoende groot om een melkrijksdaling van ruim 10% op te vangen. Daarnaast wordt de inkomensstoelage door de kortingen op den duur afgeroomd.

De inkomensstoelage is in de toekomstige situatie van groot belang voor de inkomensvorming, evenals overigens de prijssteunsteuning in de huidige situatie. Het gezinsinkomen zal voor ongeveer twee derde bestaan uit de inkomensstoelage. Door de wijze van afroaming is de korting op grotere bedrijven (gemiddeld 153 melkkoeien) van meer invloed dan op kleinere bedrijven (gemiddeld 50 melkkoeien). De inkomensdaling betekent voor een beperkt aantal bedrijven een verslechtering van het continuïteitsperspectief.

Zetmeelaardappelbedrijven

Het nieuwe EU-beleid grijpt nauwelijks in op de prijsvorming van akkerbouwproducten. Een uitzondering daarop is de prijs van zetmeelaardappelen. In de huidige situatie bestaat ongeveer 38% van de telersprijs van zetmeelaardappelen uit EU-prijsondersteuning. Deze ondersteuning zal voor 40% worden ontkoppeld. Daardoor wordt een prijsdaling van zetmeelaardappelen verwacht van 15%. Anders dan bij melk wordt deze prijsdaling in eerste instantie echter volledig gecompenseerd door de inkomensvoet. De inkomensvoet op zetmeelaardappelbedrijven bestaat daarnaast vooral uit rechten op grond van de ontkoppeling van graan en braakland. In totaal bestaat het gezinsinkomen straks gemiddeld voor het overgrote deel uit inkomensvoeten.

De kortingen die worden berekend over de totale EU-ondersteuning (dus zowel over de inkomensvoet als over het deel van de prijsondersteuning die aan zetmeelaardappelen blijft gekoppeld) veroorzaken echter een inkomensdaling. Voor grotere bedrijven (gemiddeld 127 ha) is die daling groter dan voor kleinere bedrijven (gemiddeld 31 ha) omdat de eerste 5.000 euro van de inkomensvoet is vrijgesteld van kortingen. De verwachte inkomensdaling heeft geen invloed op de continuïteitsperspectieven. De akkerbouwsector kreeg eerder al te maken met hervormingen onder Mac Sharry en door Agenda 2000.

Graanbedrijven en overige akkerbouwbedrijven

Ook op de gespecialiseerde graanbedrijven zal het gezinsinkomen voor een groot deel (gemiddeld rond de helft) bestaan uit inkomensvoeten. De korting op deze voeten zal op de grotere graanbedrijven (gemiddeld 95 ha) leiden tot een gemiddelde inkomensverslechtering van 1.400 euro per bedrijf. Deze daling zal niet leiden tot verminderde perspectieven voor de continuïteit van de bedrijven.

De overige akkerbouwbedrijven in Noord-Nederland zijn veel minder afhankelijk van EU-ondersteuning. Deze bedrijven telen vooral gewassen die niet onder de hervormingsbesluiten vallen, zoals poot- en consumptie-aardappelen, tuinbouwgewassen en suikerbieten. De invloed van de hervormingsbesluiten is daardoor zeer klein en er is ook geen effect te verwachten op de continuïteit van deze groep bedrijven.

Uitgangspunten berekeningen

Bij de genoemde inkomensveranderingen is geen rekening gehouden met aanpassingen in bedrijfsopzet en bedrijfsvoering. Ook de effecten van mogelijke veranderingen in de Europese suikerregeling en prijsveranderingen bij vrije gewassen (op Europese schaal) zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 1 Gezinsinkomen op bedrijven in Noord-Nederland naar bedrijfstype en bedrijfsomvang in 2002 en 2012 (x 1.000 euro per bedrijf)

	Kleinere bedrijven		Middelgrote bedrijven		Grotere bedrijven	
	2002	2012	2002	2012	2002	2012
Melkveebedrijven	30,3	24,8	63,6	53,2	78,5	61,0
Zetmeelaardappelbedrijven	17,2	16,8	35,1	33,8	64,0	62,1
Graanbedrijven	19,1	19,0	-	-	53,6	52,2
Overige akkerbouwbedrijven	23,2	23,0	59,5	59,2	102,6	101,9

Bron: LEI.

Meer informatie:

Rapport 6.04.01 *Gevolgen van de hervorming van het Europese landbouwbeleid voor de landbouw in Noord-Nederland*